

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розкриваються особливості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до організації проектної діяльності школярів. Зазначається, що в процесі вивчення дисципліни «Трудове навчання з практикумом» майбутні вчителі засвоюють теоретичні відомості про сутність проектно-технологічної діяльності та її значення; історію виникнення проектного підходу у навчанні; типологічні ознаки різних видів проектів; методичні засади організації проектної діяльності молодших школярів на уроках трудового навчання. Акцентується увага на тому, що в процесі практичних занять у студентів формуються практичні уміння щодо організації проектно-технологічної діяльності молодших школярів на уроках трудового навчання.

Ключові слова: *проектно-технологічна діяльність, проектний підхід, підготовка майбутніх учителів, трудове навчання, трудова підготовка.*

На сучасному етапі розвитку національної системи освіти одним із пріоритетних завдань є підвищення ефективності підготовки вчителів до майбутньої професійної діяльності, що зумовлює необхідність оновлення існуючих форм та методів навчання у вищих навчальних закладах. Одним із основних шляхів реформування освіти є запровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на загальний розвиток особистості, здатної до творчої самостійної роботи з різними джерелами інформації.

Студенти педагогічних вищих навчальних закладів – майбутні класоводи початкової школи мають оволодіти, на основі компетентнісного підходу,

базовими знаннями з педагогічної інноватики і вміти їх застосовувати у роботі з молодшими школярами. Це може здійснюватися різними способами, у тому числі шляхом організації проектної діяльності студентів у процесі вивчення дисципліни «Трудове навчання з практикумом».

На сучасному етапі проблему проектного підходу досліджують провідні педагоги та методисти з трудового навчання В. Вдовченко, С. Гончаренко, О. Зосименко, О. Коберник, Н. Котелянець, Л. Кравчук, В. Тищенко, О. Фунтікова та ін. У їх працях висвітлено історичний аспект використання методу проектів у вітчизняній та зарубіжній школі; розкрито його значимість для реалізації ідей гуманістично-зорієнтованої освіти; охарактеризовано методичні підходи до організації проектної діяльності школярів та майбутніх учителів; проаналізовано типологічні ознаки різних видів проектів.

Так, зокрема О. Зосименко розглядає особливості організації проектної діяльності майбутніх учителів та наголошує, що в освіті проекти доцільно розглядати як інноваційну форму організації освітнього середовища, в основі якої лежить самостійна розробка студентами значущої проблеми – від ідеї до її практичної реалізації – під гнучким керівництвом викладача [1].

Мета статті – розкрити особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації проектної діяльності школярів на уроках трудового навчання.

Традиційними формами організації навчального процесу у вищій школі є лекції, практичні заняття, самостійна аудиторна та позааудиторна робота студентів. У процесі вивчення дисципліни «Трудове навчання з практикумом» майбутні вчителі засвоюють теоретичні відомості про сутність проектно-технологічної діяльності та її значення; історію виникнення проектного підходу у навчанні; типологічні ознаки різних видів проектів; методичні засади організації проектної діяльності молодших школярів на уроках трудового навчання. Під час формування професійної готовності до проектно-технологічної діяльності студенти ознайомлюються з важливими базовими поняттями, які становлять інформаційну основу і є підґрунтям для формування

у подальшій роботі предметних компетентностей. Так, зокрема в ході лекції «Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання» студенти дізнаються про те, що проектний підхід – це система навчання, в процесі якої учні здобувають знання шляхом планування й виконання практичних завдань (проектів), які поступово ускладнюються.

Використання проектних технологій ґрунтується на ідеї спрямованості навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на результат, який можна отримати завдяки вирішенню тієї чи іншої теоретично або практично значущої для них проблеми. Проектна діяльність сприяє формуванню творчо спрямованої особистості в умовах збереження емоційного і фізичного здоров'я і повинна відповідати наступним критеріям:

- орієнтація на інтереси учнів, а також актуальні для сьогодення проблеми;
- проведення самостійного дослідження, а не відтворення готової інформації з вибраної теми;
- інтегративність;
- партнерська роль педагога (вчитель виступає в ролі консультанта, радника, допомагає школярам у пошуку різноманітних джерел інформації, виробленні оптимальних рішень щодо певної проблеми).

У процесі практичних занять у студентів формуються практичні уміння щодо організації проектно-технологічної діяльності молодших школярів на уроках трудового навчання. До них відносяться уміння:

- виділяти в навчальній програмі теми уроків сприятливі для реалізації проектного підходу;
- організовувати проектну діяльність молодших школярів на всіх її етапах (організаційно-підготовчому, технологічному, заключному);
- оцінювати проектну діяльність молодших школярів на уроках трудового навчання.

Ознайомлення студентів із проектною діяльністю відбувається в процесі самої діяльності. Першою допомогою у проектно-технологічній діяльності студентів, повинен бути банк проектів (перелік тем проектів), який викладач

складає з урахуванням інтересів студентів, їхніх індивідуальних особливостей, відповідності завданням програми, які вирішуються; рівня знань та вмінь, обсягу робіт (термін виконання), матеріальної бази, затрат на матеріали тощо і, що не менш важливо, можливостей викладача.

На практичних заняттях з курсу «Трудове навчання з практикумом», майбутні педагоги виконують інформаційні та творчі проекти на теми: «Українська народна іграшка», «Українська народна лялька», «Обереги в житті українців», «Дизайн традиційного хатнього інтер'єру», «Традиційні народні ремесла України», «Народні ремесла мого регіону», «Народні умільці Чернігівщини», «Народне мистецтво в побуті», «Відродження українського писанкарства», «Писанка мого регіону», «Український народний рушник», «Традиційний одяг різних регіонів України», «Сучасна текстильна лялька», «Новорічні листівки та іграшки», «Сувеніри власними руками», «М'яка іграшка для дитячого садка», «Казкові герої лялькового театру», «Корисні речі з підручних матеріалів» та ін.

Так, виконуючи творчий проект «Українська народна лялька», студенти знайомляться з історією виникнення української ляльки, її видами, технологією виготовлення. На сучасному етапі робота над народною іграшкою-саморобкою отримала широке поширення і є ефективною формою національного, естетичного й трудового виховання підростаючого покоління. Як свідчить досвід педагогів-новаторів, такі заняття відкривають великі можливості для пробудження позитивних емоцій, надихають на творчість, активізують мислення.

Завдання даного проекту:

1. Ознайомитися з історією виникнення української народної ляльки, її видами.
2. Вивчити та застосувати на практиці технології виготовлення різних видів українських народних ляльок.
3. Виготовити та презентувати народну ляльку.
4. Організувати і провести заходи, спрямовані на популяризацію української народної ляльки: майстер-класи для учнів, рідних та знайомих; виставки

власноруч виготовлених народних ляльок; поширення інформації про проведені майстер-класи, виставки в соціальних мережах в формі фото-звітів.

Працюючи над творчими проектами студенти включаються в усі етапи проектної діяльності:

1. Організаційно-підготовчий етап – вибір теми проекту, планування майбутньої роботи, збір та аналіз інформації з теми проекту, конструювання майбутнього виробу, визначення критеріїв контролю за якістю, підбір матеріалів та інструментів, обладнання та організація робочого місця.
2. Технологічний етап – практичне виготовлення виробу (студенти виконують технологічні операції при дотриманні технологічної і трудової дисципліни, культури праці).
3. Заключний етап – захист творчих проектів (презентація) та обговорення результатів проектно-технологічної діяльності [2, с. 14].

Починається робота над проектом «Українська народна лялька» зі вступної бесіди під час якої студенти ознайомлюються з історією виникнення української народної ляльки та її видами. Викладач супроводжує свою розповідь презентацією, за допомогою сучасних мультимедійних засобів та показом зразків народних ляльок. Після цього, студенти об'єднуються в групи і виконують інформаційні проекти на теми: «Ляльки-обрядові», «Ляльки-обереги», «Ляльки-іграшки».

Студенти в творчій групі опрацьовують обрану тему, звертаючись до різних джерел інформації, консультуючись з викладачем. Результати своєї роботи над інформаційним проектом вони представляють у формі звіту на практичному занятті, супроводжуючи свої розповіді презентаціями.

Таким чином майбутні педагоги ознайомлюються з різними видами української народної ляльки:

- обрядові: масляна, веснянка, вербниця, пасхальна голубка, купавка, коляда, покосниця, круп'яничка та ін.;

- оберегові: травниця, безсонниця, берегиня, подорожниця, дзвіночок, багаторучка, пеленашка та ін.;
- ігрові: куватка, пеленашка, плакушка, бажанниця та ін.

Окрім цього, студенти дізнаються про особливості використання таких ляльок, знайомляться з традиціями щодо виготовлення української народної ляльки.

Студентів настільки захоплює краса української ляльки, що у них виникає бажання створити її власноруч. Тому окрім інформаційного проекту, вони виконують і творчий проект, результатом якого буде виготовлена народна лялька за певною технологією переважно з клаптиків тканини та ниток. Для виготовлення народної ляльки студенти використовують й інші різноманітні матеріали: папір, природні матеріали рослинного та тваринного походження.

Не дивлячись на те, що традиційні ляльки виготовляють за певною технологією, потрібно всіляко заохочувати прагнення студента внести в роботу щось нове, яке б доповнювало дану форму, тобто дати їм можливість виступити в ролі творця. Так, наприклад, вбрання та прикраси для ляльки студенти можуть виготовити за власним задумом, щоб вони вийшли привабливими та багатобарвними.

На підсумковому етапі студенти виконують коригування виконаного виробу порівняно із запланованим, проводять самооцінку та захищають проекти. Презентація творчих робіт відбувається в цікавій формі, студенти демонструють виготовлені іграшки з різних матеріалів та розповідають про технологію виготовлення ляльок, діляться враженнями від проведеної роботи. Іграшки, виконані власноруч, над якими студенти самостійно трудилися, вкладаючи фантазію і любов, стає особливо дорогими для них. За давнім українським повір'ям перша лялька слугувала оберегом тому, хто її виготовив, її не можна було нікому дарувати.

Студенти мають можливість закріплювати вміння виготовляти народні ляльки в ході проведення майстер-класів для молодших школярів. Під час майстер-класів вони звертають увагу учнів на те, що всі етапи роботи потрібно виконувати охайно, уважно, щоб лялька вийшла акуратною і привабливою.

Діти зі студентами працюють старанно та з захопленням, якщо щось в них не виходить, вони одразу отримують детальні пояснення та своєчасну допомогу.

Після виготовлення ляльок, школярам демонструється декілька варіантів оздоблення ляльок, для надання їм гарного естетичного вигляду. При оформленні своїх ляльок-мотанок, кожен учень має можливість прикрасити їх за власним задумом. Якщо на початку роботи деякі діти були впевнені, що не зможуть виконати роботу гарно, то в кінці майстер-класу вони відчувають велику естетичну насолоду та задоволені результатами своєї праці.

Таким чином, залучення студентів до проектної діяльності в процесі вивчення дисципліни «Трудове навчання з практикумом» дає змогу сформувати в них готовність до реалізації проектного підходу в трудовій підготовці молодших школярів, а також покликане забезпечити оволодіння важливими ключовими та предметними компетентностями, необхідними для їх майбутньої професійної діяльності.

Використані джерела

1. Зосименко О.В. Особливості організації проектної діяльності студентів під час вивчення педагогічних дисциплін / О.В. Зосименко. – Суми: Сум. ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. – 44 с.
2. Коберник О.М. Проектування на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти України. – 2001. – № 4. – С. 12-14.
3. Котелянець Н. Проектно-технологічна діяльність молодших школярів / Н. Котелянець // Трудова підготовка в закладах освіти України. – 2006. – № 1. – С. 12-14.
4. Проекти в початковій школі: тематика та розробки занять / Упоряд.: О. Онопрієнко, О. Кондратюк. – К. : Шк. Світ, 2007. – 128 с.
5. Скляренко О.А. Школа ремесел. Лялька : український стиль / Оксана Скляренко ; упоряд. О.О. Колонькова. – К. : Шк. світ, 2011. – 96 с.

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF THE PRIMARY SCHOOL TO THE ORGAN OF PROJECT ACTIVITY OF SCHOOLS AT LESSONS OF LABOR EDUCATION

The article reveals the peculiarities of the preparation of future primary school teachers for the organization of project activities of schoolchildren. It is noted that in the process of the quiz «Labor training with a workshop», future teachers will master theoretical knowledge about the essence of design and technological activities and their significance; the history of the project approach in education; typological signs of various types of projects; methodical principles of organization of project activity of junior pupils at lessons of labor training. During the formation of professional readiness for design and technological activities, students learn about the importance of the main conceptual problems that constitute the information basis and are the basis for the form, in the further work of subject skills. It is proved that the project activity contributes to the formation of a creative personality in the conditions of preservation of emotional and physical health and should discriminate against the following criteria: focusing on the interests of students, as well as relevant for the present problem; conducted independent research, rather than reproduction of ready-made information on the chosen topic; integrity; partner role of the teacher (the teacher acts as a consultant, counselor, helps schoolchildren to hear various sources of information, to work out optimal solutions for a particular problem). In the process of practical classes students develop practical skills in the organization of design and technological activities of junior pupils in the lessons of labor education. The emphasis is placed on the fact that in the process of practical training students develop practical skills in the organization of design and technological activities of junior pupils in the lessons of labor education. These include the ability: to allocate in the cloud-based program the themes of the lessons favorable for the implementation of the project approach; to organize the project activity of junior pupils at all its stages (organizational, preparatory, technological, prisoner); evaluate the project activity of junior pupils at the lessons of labor training.

Key words: design and technological activity, project approach, preparation of future teachers, labor training, labor training.